

турний текст, а особливо поетичний, існує в просторі діалогічного розуміння, в якому «значення конкретизується далі на опосередкувальному горизонті запитання і відповіді від реценції до реценції» [Яус 2011, с. 520].

Зробити висновок можна словами Роберта Кросмана: «Читач і текст не існують у порожнечі. Радше, вони оточені обширною серією лінгвістичних, літературних та культурних традицій інтерпретації і принаймні деякі з них читач не може не знати і не використовувати, так як це саме те, що зветься «читанням» [Crosman 1987, р. 365]. Спосіб прочитання, таким чином, залежить не лише від суб'єктивної інтенції читача на очікуваний смисл твору, а й від колективної згоди, закріпленої у традиції, щодо шляхів інтерпретації даного тексту. Тому реципієнт здатен впливати на твір, змінюючи традицію його прочитання, формуючи новий спосіб його тлумачення та розуміння, надаючи твору якісно новий зміст.

Література:

1) Гайдеггер М. Дорогою до мови / М. Гайдеггер [пер. з нім. В. Кам'янець]. – Л.: Літопис, 2007. – 232 с.

2) Гадамер Г.-Г. Істина і метод / Г.-Г. Гадамер [пер. з нім. М. Кушнір]. – Т. 2. – К.: Юніверс, 2000. – 478 с.

3) Яус Г. Р. Досвід естетичного сприйняття і літературна герменевтика / Ганс Роберт Яус [пер. з нім. Р. Свято і П. Тарашук]. – К.: Основи, 2011. – 624 с.

4) Crosman R. How readers make meaning? / R. Crosman // *Literary Theories in Praxis*. – University of Pennsylvania Press, 1987. – р. 355 – 366.

Пропозиція як складова мови у релігійній філософії Алвіна Платнінги

Марія Полісюк

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
(Дніпро)

Пропозиція для А. Платнінги співвідноситься з поняттям судження, якому властиво висловлювати або істину, або брехню. На думку Платнінги, пропозиції як такі не є значеннями. Значенням є те, що

визначає, що речення, дане у контексті або у ряді обставин, виражає певну пропозицію. Пропозиція «Лондон в Англії більший за Лондон в Онтаріо» виражається реченням «Лондон в Англії більший за Лондон в Онтаріо» в силу того значення, що має це речення. У цьому сенсі майже всі відповідні речення виражають ту саму пропозицію, тобто речення корелює з пропозицією. У такому випадку значення речення має містити такі елементи: використане речення та контекст даної пропозиції (завжди для однієї пропозиції). [Plantinga 1999, с. 189].

На відміну від попереднього прикладу, таке речення, як «Я радісний» також включає в себе використане речення та контекст пропозиції, але для різних пропозицій. Коли я використовую це речення, воно виражає пропозицію, що я маю радість; коли його використовуєте Ви, то воно виражає пропозицію, що Ви маєте радість. Із точки зору Плантінги, значеннями є не пропозиції, а скоріше властивість включати в себе речення та контекст пропозиції. Значення безпосередньо залежать від природних мов, тому що природна мова ставить питання про присудження такої властивості елементам природної мови, як пропозиція.

Плантінга підкреслює, що Меролд Вестфал (Merold Westphal) вважає, що мова, якою ми спілкуємося, не відноситься до значень і пропозицій, які ми можемо висловити. Тобто, приймаючи пропозиційну картину, ми повинні припустити, що наші мови, мовні ігри, образ життя, місце в історії не мають жодного стосунку до пропозицій, які ми висловлюємо.

Натомість Плантінга характеризує значення як функцію мовних ігор, в яких вони задіяні, тобто значення, які ми можемо висловлювати, залежать від нашої мови та наших лінгвістичних можливостей. І навіть якщо пропозиції не залежать від природних мов, з цього не випливає, що обсяг пропозицій, які ми можемо використовувати, також не залежить від наших лінгвістичних можливостей та історичних обставин [Plantinga 1999, с. 190].

Існує багато пропозицій, які може висловити доктор філософських наук, але не зможе висловити дев'ятикласник. Більше того, деякі пропозиції відображають специфіку конкретної мови. Наприклад, існує мова А, мова В та пропозиція Р за умови, що ті, хто спілкуються чи знають лише мову А, не можуть висловити Р, у той час, коли ті, хто спілкуються мовою В, можуть висловити Р. Багато пропозицій є такими, що люди не можуть їх зрозуміти через маленький обсяг лінгвістичних ресурсів.

Все ж таки, вважає Платінга, для багатьох пропозицій наш розум недосконалий, хибний та інфікований неправильним уявленням. Платінга не вважає, що мовні ігри розпочинаються у середовищі чистого сенсу (*Tabula rasa* Дж. Локка). Як представник протестантської релігійної філософії Платінга вважає, що розум людини інфікований гріхом та має спотворені уявлення, але в цьому сенсі мислитель користується моделлю Фоми Аквінського та Ж. Кальвіна *sensus divinitatis* – вродженого почуття божественного [Карпов 2014, с. 74]. Тому єдиним завданням стає не розрізнення істинних і хибних пропозицій, бо функція філософії полягає не в тому, щоб шукати чисту істинність чи хибність пропозицій, а в тому, як цю істинність чи хибність можливо знайти у певних історичних, лінгвістичних та інших умовах [Plantinga 1999, с. 190].

Платінга зазначає, що наше розуміння пропозицій класифікується їхньою глибиною. Наприклад, я знаю, що електрони мають негативний заряд, а ви знаєте, як ця пропозиція зв'язана з багатьма іншими, тобто Ви знаєте те саме, але краще за мене. У цьому сенсі знання Бога значно перевершує наше знання у будь-якій сфері. Також мислитель зазначає, що пропозиції існують незалежно від нас та нашої діяльності. Саме цим шляхом зв'язані люди з Богом, вважає Платінга. Усі пропозиції залежать від Бога таким чином, як думки залежать від того, хто їх обмірковує. Наша думка лише узагальнює ті пропозиції, що були створені Богом. Завдання нашої думки лише в тому, щоб схопити річ чи пропозицію, яка існує незалежно від нас, та яка існувала вже вічність до нашої появи.

З точки зору Платінги, християни володіють щонайменше однією з пропозицій (істин), яка не залежить від них, тобто Євангеліє, блага новина, яка є істиною. Це чудова новина та істина, що Бог у Христі примирив зі Собою світ [Plantinga 1975, с. 129].

Отже, для Платінги пропозиція – це судження, яке висловлює істину або неправду. Значення – це властивість включати в себе речення та контекст пропозиції, воно є залежним від мовних здібностей того, хто це значення висловлює або вкладає в речення.

Література:

1) Карпов К. В. Эпистемологические предпосылки теистической философии А. Платинги // Вестник ПСТГУ Серия 1. Богословие. Философия, № 4(54). – М., 2014. – С. 64–79.

2) Plantinga A. *God and Other Minds. A study of the Rational Justification of Belief in God.* – Cornell University Press, 1975. – 275 p.

3) Plantinga A. *On Heresy, Mind, and Truth // Faith and Philosophy.* – Vol. 16, No. 2. – April 1999. – P. 182–193.

Самостійне мислення як шлях до «світу ідей» Платона (інтерпретація міфу про печеру)

Андрій Резніченко

Національний університет «Києво-Могилянська академія» (Київ)

Аліна Зіберова

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (Харків)

Однією з рис сучасної епохи є безупинне артикулювання слів у повсякденному та інформаційному просторах. Велика кількість мовленневих актів викликає ілюзію поліфонії рівноцінних думок. Через інтенсивну зміну подій у світі та велику кількість джерел інформації виникає загроза втрати не лише самостійного мислення, а й орієнтирів, що вказують на його відновлення чи набуття. У цій ситуації особливо актуальним видається Платонів міф про печеру, який, на нашу думку, має підстави бути тлумачений (серед інших інтерпретацій [Реале, Антісері 1994, с. 129–130]) як такий, що показує безпосередній взаємозв'язок самостійного мислення та світу Ідей. Ми спробуємо показати процес того, яким чином відбувається самостійне мислення, і чому воно неминуче означає тотожність із Ідеєю Блага, або, іншими словами, чому «вершиною світу думки є ідея добра – розрізнити її дуже важко, але якщо комусь це вдається, той неодмінно дійде висновку, що саме вона – причина всього, що слушне й прекрасне» [Платон 2000, с. 212].

На початку сьомої книги «Держави» Сократ розповідає Главкону про в'язнів, скutih кайданами, що сидять обличчями до стіни і бачать тіні статуй та зображення інших живих істот з каменю та дерева, що відбиваються від світла вогнища, які люди проносять за їх спиною. Оскільки в'язні перебувають у такому становищі з дитинства, вони «сприймали б за істину не що інше, як тільки тіні певних предметів» [Платон 2000, с. 210]. Сократ наголошує: якщо з в'язня зняти кайдани та змусити його розвернутися в протилежний бік, пройтися, подивитися на сонце, то це викличе у нього надзвичайну